

Türkiye’de Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Gerekçelerinin İncelenmesi

Gökmen Aydın

Psikolojik Danışman, gokmenaydin6@hotmail.com

ORCID:0000-0003-5684-7871

Özet

Bu çalışmayla Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşmasının gerekçelerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Türkiye’de yükseköğretimin akademi, kültür, siyaset, sanat ve ekonomi anlamlarında neredeyse hayatın tüm kılcal damarlarında aktif bir rol üstlendiği görülmektedir. Türkiye’de yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşması amacıyla tanınırlıklar, görünürlükler ve hareketlilikler uluslararası olmak, strateji planlamalar ve öğrencilere yönelik faaliyetlerin uygulandığı belirlenmiştir. Bu çalışmayla üniversitelerin, uluslararasılaşma etkinliğine ve hedefine misyonel ve vizyonel belgelerde ve strateji planlamalarda yer verdiği, üniversite kurumlarının uluslararasılaşma faaliyetlerini genel değerlendirmelere bağlı tuttuğu, uluslararasılaşma çabalarının üniversite organlarınca sahiplendiği meydana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Uluslararasılaşma, Yükseköğretimin Uluslararasılaşması

Examination of the Reasons for the Internationalization of Higher Education in Turkey

Abstract

With this study, it is aimed to evaluate the reasons for the internationalization of higher education in Turkey. It seems that higher education in Turkey has assumed an active role in almost all capillaries of life in terms of academia, culture, politics, art and economics. In order to internationalize higher education institutions

in Turkey, it has been determined that recognition, visibility and mobility are international, strategy planning and student-oriented activities are implemented. With this study, it has been revealed that universities include the internationalization activity and goal in missionary and visionary documents and strategy planning, that university institutions keep their internationalization activities dependent on general evaluations, and that internationalization efforts are owned by university bodies.

Key Words: Higher Education, Internationalization, Internationalization of Higher Education

Giriş

Yükseköğretimin uluslararasılaşma çalışmaları ekseninde ortaya konabilecek olan etmenlerin belirleyiciliği yönünde lokal veya ulusal ne varsa geçmiş öneminin kalmadığı evrensel bir dünya üzerinde yükseköğretim de süratli şekilde gerek küreselleşmek gerek de uluslararasılaşmaktadır (Özer, 2020: 18).

Bu manada, pekçok üniversite benzer uygulamalar ile bir yanda küresel sisteme entegre olmak diğer yanda bünyesinde yabancı öğretim elemanı, öğrenci, iş birlikleri ve değişim programı gibi unsura yer vermeye çalışmaktadır (Özcan, 2020: 76).

Küreselde sayıları artan yabancı öğrenciyi yükseköğretim sistemindeki uluslararasılaşmanın net göstergesi şeklinde değerlendirme mümkündür. Küresel ölçekte uluslararası öğrenci miktarı 1990 ile 2020 seneleri arasında yaklaşık 10 kat artış göstermiştir (Gür, 2020: 11).

NAFSA’nın (Uluslararası Eğitimciler Birliği - National Association of Foreign Student Advisers) 2019 verilerine göre uluslararası öğrenciler ABD’deki öğrencilerin yalnızca yüzde 8’ini oluşturmasına karşın ABD ekonomisine 64 milyarlık destekte bulunmuştur. Bu miktar, bir çoğu ülkenin 2019 senesi gelirlerinden fazla ve Türkiye’nin 2019 senesi gelirlerinin yüzde 18’ini oluşturmaktadır (Kayadibi, 2016: 39).

Küresel yükseköğretimin uluslararasılaştığı bir durumda Türkiye yükseköğretiminin bunun haricinde kalması düşünülemez. Bu manada Türkiye yükseköğretimi küresel eğilime göre kendini yenilemekte ve yaşamılan rekabette geri kalmamak adına çaba sarf etmektedir (Özer, 2020: 20).

Nitekim YÖK ve Ulusal Ajans’ın verileri irdelendiğinde; ülkemizdeki yabancı uyruklu olan öğrencilerin, yabancı uyruklu öğretim elemanlarının ve uluslararası değişim programlarına

katılanların sayısında belirgin bir artış olduğu görünecektir.

Tablo 1. Değişim programlarına katılanların sayısı

Eğitim Öğretim Senesi	2015/16	2015/16	2016/17	17/18	2018/19	2019/20
Değişime Katılanların Sayısı		19.389	25.498	35.259	44.465	38.991
	19.024					

(YÖK, 2021: 22)

Çağımızda eğitimin uluslararasılaştırılması üzerine büyük çabalar sarf edilmek ile beraber, son aşamada, bir yükseköğretim kurumunu son dönem rekabet koşullarında ayakta tutan veya kalmasını sağlayan ana hususiyet verilen eğitimin kalitesidir (Özer, 2020: 67).

Eğitim bundan böyle rekabetlere konu ticarî bir etkinlik hâline dönüşmüştür. Buna dönük ekonomi değere ve işletmeye özgün bir tanım olan kalite eğitim hizmetlerine de uyarlanmış ve kaliteyi ölçme için değişik kriter geliştirilmiştir. Eğitimi direkt ilgilendiren bazı fizikî, idarî ve akademi unsurları kapsayan bu kriterler şunlardır:

1. Derslikler
2. Spor tesisleri
3. Sosyal tesisler
4. Laboratuvarlar
5. Kütüphaneler
6. Personeller
7. Yayın sayısı
8. Müfredat (Aydın, 2018: 18).

Bunun ile beraber, nitelikli bir uluslararasılaşmayla yükseköğretim kurumlarında verilen eğitimin

Türkiye’de Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Gerekçelerinin İncelenmesi

kalitesi arttırılabilir. Üniversitelerde eğitimin kalitesini uluslararasılaşma temelinde arttıran unsurlar şunlardır:

1. İstihdam edilen uluslararası öğretim elemanlarının niteliği
2. Uluslararası iş birliklerinin miktarı
3. Uluslararası endeksli yayınlarda yer bulma
4. Mezunların uluslararası platformlarda iş bulabilmeleri
5. Eğitim programlarının uluslararası tanınırlığı
6. Eğitim kurumlarının akreditasyonu
7. Öğrencilerin yabancı dile hakimiyetleri
8. Öğrencilere yabancı lisan üzerinden eğitim verilmesi
9. Kampus içersinde çok kültürlü ortamlara uygun mekanların varlığı (Özer, 2020: 20-21).

Eğitimde uluslararası unsurları işin içine sokmak suretiyle verilen eğitimin kalitesini arttırmak için bu kriterlere dikkat etme ve uluslararasılaşma hususunda uygun bir strateji belirlemek gerekir.

YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMANIN GEREKÇELERİ

Bilgiye verilen değer çağdaş topluluklarda ön plana çıkan gerçeklik olsa da insan var oluşundan bu yana bilgiye ehemmiyet vermiştir. İslamiyet’te ilim Çin’de dahi olsa giderek alın düsturu bin beş yüz sene evvel dahi bilgiye verilen önemi göstermektedir. Bilginin toplulukta işlevini yadsıma mümkün değildir (Özer, 2020: 33).

Endüstri, ziraat ve bilişimsel devrimler yolu ile insanları ilkel topluluklardan çağdaş topluluklara taşıyan ana itici güç bilgi hep olmuştur. Bilgiye verilen ehemmiyet, insanların ilkçağlardan bu yana sınırlar tanımadan bilgiyi aramasına sebep olmuştur. Bu manada, eğitimin doğası içinde öğrenci ve öğretim elemanı dolaşimleri hep olagelmıştır (Günay, 2015: 28).

Aydınlanma çağının getirdiği milliyetçilik akımı ve ulusdevlet kavrayışı bu tarihî gerçeğe sekteler vurmuş gibi gözükse de yirminci yüzyıl siyasî konjonktüründe yaşanan gelişmeler ile son zamanda eğitimin evrensel özüne dönmüştür (Özer, 2020: 36).

Bu gelişmede ulaşım, iletişim, bilişim sahasında yaşanan son dönemdeki teknoloji ilerlemelerin McLuhan'ın deyimi ile dünyayı küresel köye, insanıysa Toffler'in deyimiyle modül insana çevirmesinin çok mühim yeri vardır (Al, 2014: 21).

Küreselleşme yükseköğretimde uluslararasılaşmanın özünü teşkil eden öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini hızlandırarak sayıca arttırdığı gibi eğitim ve araştırma sahalarında yükseköğretim kurumlar arasında iş birlikleri kurmalarının da yolunu açmıştır (Al, 2014: 21).

Uluslararasılaşmanın ehemmiyet kazanmasıyla beraber literatürde bu hususta sistematik ve bilimsel çalışmalar da yapılmaya başlamıştır. Bunun ile beraber, literatürde yazarlar arasında uluslararasılaşmanın adlandırılması hususunda fikir birliğinin olmadığı görülmektedir (Göver, 2018: 8).

1980'li senelerde alanyazında mukayeseli öğrenim, evrensel öğrenim ve çokkültürlü öğrenim; 2000'li senelerdeyse ulus ötesi eğitim, sınırları olmayan eğitim ve sınırötesi eğitim olarak adlandırılan uluslararasılaşmayı kıyı ötesi eğitim, kültürler arası eğitim, yurtdışı eğitim gibi kavramlarla da adlandırılmıştır (Hoştut, 2018: 243).

Yazarlar arasında diğer bir anlaşmazlık da eğitimde uluslararasılaşmayla ne anlatılma istenildiğidir. Uluslararasılaşma kimisine göre öğrenci ve öğretim elemanı değişimleri, uluslararası iş birlikleri; kimisine göre üniversitenin diğer bir ülkede kampus açıp orada uzaktan eğitim, yerinde eğitim yolu ile hizmet sunmasıdır (Göver, 2018: 6).

Uluslararasılaşmanın yazarlar tarafından değişik algılandığı ve genelde kültür farklılıklarına, bilim toplulukları arasındaki iş birliklerine, insanlığın çıkarları ve değişen müfredat kavrayışına vurgu yaptıkları görülmektedir. Fakat tanımdaki bu farklılıklar normal. Çünkü uluslararasılaşma dinamik bir gerçektir (Al, 2014: 29).

1.Siyasî ve Ekonomi Gerekçeler

Son dönemlerde uluslararasılaşmanın temel gerekçesi siyasî ve ekonomi gerekçe şeklinde öne çıkarılmaktadır. Bilginin son dönemlerdeki ilerleyişi bunun oluşmasını sağlamıştır (Çevik, 2018: 61).

Güneş, yükseköğretimin uluslararasılaşmasının siyasî ve ekonomi gerekçesini gelişme ve rekabetçilik, eğitime dönük milli talepler, iş gücü piyasasının ihtiyacı ve finan girişimleri olarak sıralamıştır (Güneş, 2015: 17).

Özer, geçmişten bugüne uluslararası eğitimin dış politikada hususiyetle ulusal güvenlik ve devletler arası barış bağlamında faydalı bir araç olarak görüldüğünü vurgulamaktadır. Bu manada uluslararasılaşmanın siyasî ve ekonomi gerekçesi kurumsal seviyeden fazla milli seviyede değerlendirilmektedir (Özer, 2020: 74).

Hopoğlu da yükseköğretimin uluslararasılaşmasının siyasî ve ekonomi gerekçesini birarada inceleyerek teknoloji ilerlemeye atıfta bulunmuştur. Bu minvalde iş birliği ve yatırım ölçüsünde teknoloji gelişmenin sağlanması ve bunun ekonomi büyümeleri şeklinde ülke ekonomisine yansıtılması öngörülmektedir (Hopoglu, 2016: 19).

Bir diğer siyasî ve ekonomi gerekçe de gelecekteki ilişkileri sağlamlaştırmak adına uluslararası öğrencilere verilen bursların olası geri dönüşüdür. Bir çok devlet uluslararası öğrencilere burs verme için program yürütmektedir. Bunlar sayesinde eğitimi sürdüren öğrencilerin kendi ülkelerinde karar verici pozisyona gelmesi ve burs aldıkları ülke ile iyi ilişkiler kurları sağlanmaktadır (Özer, 2020: 42).

Yükseköğretimin finansıyla yükseköğretimin uluslararasılaşması boyutunun ekonomi gerekçeleri özelinde ilişkiselliğin bulunduğu görülmektedir. Hükümetin genel anlamda eğitimle ilgili, özeldeyse yüksek öğretim harcamasını kısması üniversite kurumlarını farklı mecaralara sürüklemektedir.

Öncel, üniversite kurumlarının danışmanlık, seminer ve kamu oyu çalışmaları şeklinde web ağları üzerinde çalışan servis ticaret ve işleyişini teşviklendiğini ve bu minvalde akademisyen kişilerin piyasayla birey ve kurumsal anlamda bağlar kurduklarını belirtmektedir (Öncel, 2017: 14).

2.Eğitim, Sosyal ve Kültürel Gerekçeler

Uluslararasılaşma boyutunun küresel kültür sahasıyla ilgilenen Hover, üniversite kurumlarını çağdaşlığın öncü kültür varlığı şeklinde nitelendirmiştir. Üniversite kurumlarının senelerce gerek kültürel değerleri ortaya koyduğunu gerekse de kültürel varlıklara destekte bulunduğunu

belirtmiştir (Hover, 2019: 104).

Ayrıca Creswell, üniversite kurumlarının eğitimin geliştiği, kültürel değerlerin ilerlediği, paydaşca üretilip katkı değerle sahiplendiği kurumlar olduğunu belirtmiştir. Milli kültürünü korumayı ve tanıtmayı kültürel değişikliğe saygı duymanın bir yolu olarak gören devlet için uluslararasılaşmanın güçlü bir kültürel gerekçe olduğunu belirtmektedir (Creswell, 2018: 87).

Atbach'sa, eğitim, sosyal gerekçeyi üniversite kurumlarının kültürler arası kavrayış, yeterlik oluşturmakta üstlendiği rol anlamında gerçekleştirdiği araştırmalar ve öğrenim etkinliği şeklinde nitelendirerek konuyu açıklamıştır.

Uluslararasılaşma alanına dönük bu gerekçe ve ifadeler öğretim üyelerinin ve öğrencilerin taşra ortamından kurtularak uluslar arası sahanın değeri olmasını sağlamaktadır (Atbach, 2019: 18).

3.Akademik ve Bilimsel Gerekçeler

Yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması çalışmalarına dönük akademi gerekçeleri yapılan akademi incelemelerine ve öğrenim etkinliklerine kültürler arası bir boyut kazandırmaktır. Akademi ufuk genişletmek; kurum oluşturmak; standartları arttırmak ve örgütsel nitelik ve statüler oluşturmak çabasıdır (Atbach, 2019: 24).

Yılmaz, üniversite kurumlarının uluslar arası sıralamada bulunmayı kendisine hedef edindikleri ve bu çabayı prestijle bağdaştırdıklarını belirtmiştir (Yılmaz, 2019: 36). Özcan'sa akademi gerekçeyi küresel bilgilendirme ağlarına iyi biçimde katılım sağlama çerçevesinde incelemiştir (Özcan, 2016: 69).

Özer, üniversite kurumlarının uluslar arası boyutta ilerlemesinin akademi gerekçesi olarak kültür, öğrenim ve çalışmada küresel akademi standartları yakalama şeklinde ifade etmiştir (Özer, 2020: 42).

Yükseköğretimde küreselleşme odaklı değişen bağlamlar, gittikçe farklı ihtiyaç ve gereksinimlerin meydana çıkmasına sebep olmuştur. Bunlarla ilgili ihtiyaçlar özelinde üniversite kurumlarında farklı adım atılmaktadır ve farklı kavram ortaya çıkmaktadır.

Üniversite kurumlarının uluslar arası boyuta ulaşmalarının ana gerekçeslerinden her hangi

birisinin alanını diğer başka bir gerekçe ve fikre terk etmesinin ön planında engelleme söz konusu değildir (Atbach, 2019: 81).

Sonuç

Yükseköğretimin uluslararasılaşması gerekçesi bazı vakit yükseköğretim kurumlarının kurumsal yapısını, bazı vakit topluluğa olan sorumluluğunu, bazı vakit de öğrenim etkinliğini eksende tutmaktadır. Tüm gerekçeler kurumlarının uluslararasılaşması motivasyonlarını meydana koymaktadır, bu minvalde çalışma gerektirmektedir.

Hoştut akademi çalışmalarının kısıtlı görüşlerden kurtulma ve ulus, bölge ve menfaat eksenleri arasında var olan ilişkisellikler üzerinden ampirik fikirselliği sağlama amacıyla uluslararası yaklaşımlara gereksinim hissettiğini belirtmektedir.

Bu çabanın neticesi akademi çalışmalarında uluslararası ve kültürler arası boyutların ön plana çıkmasının araştırmaların disiplinler bir yapıya kavuşmasını sağladığını vurgulamaktadır.

Milletlerin birbirlerine bağlılıklarını gösterdiği hakikatinin anlatılması, önem gösterilmesi, sesli dile getirilmesini sağlama ve bu minvalde yetiştirme yükseköğretim kurumunun sorumluluğudur. Buna ilave olarak, üniversite, öğretim ve araştırma görevlileri yolu ile uluslararasıdaki siyasi, ekonomi ve kültürel gelişmeleri etkileyen farklı durumları topluluğa anlatmak sorumluluğuna sahiptir.

Yılmaz yükseköğretimin uluslararasılaşması gerekçesini küresel sulh amacıyla uluslararasılaşmak, girişimci avantajlar sağlama amacıyla uluslararasılaşmak, evrensel bilgiler edinme amacıyla uluslararasılaşmak ve evrensel iş birliği sağlama amacıyla uluslararasılaşmak şeklinde irdelemiştir.

İlkay lisansüstü eğitimin mutlak anlamda uluslararası ve ulusal manada üreten; ulus ve bireyin birbirinden ayrılmayan formunun bilincinde bulunan vatandaşlar yetiştirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Sonuçta, yazının yükseköğretimin uluslararasılaşmasının gerekçesi manasında gerek üzerinde fikir

birliği bulunan gerekçe, gerek ise değişik bağlamda değişik kişilerin ortaya koyduğu gerekçe olarak mümbit strüktüre haiz olduğunu belirtmek mümkündür.

Kaynakça

- Akgüç, Özlem. *Türkiye’de Üniversitelerin Akademik Durumu*. İstanbul: Gerçek, 2017.
- Al, Umut. “Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’nin Yayın ve Atıf Performansı”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(62), 2014, s. 1-20.
- Arı, Bülent ve Öztürk, Ebru Çoban. *15 Temmuz Darbe Teşebbüsünün Topluluksal Etkileri ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme, 15 Temmuz ve Türk Yükseköğretimi*, Ed. Zeliha Koçak Tufan ve Bülent Arı, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık, 2018, s. 25-26.
- Aydüz, Salim. “Osmanlı Silahları, Silah Üretim Merkezleri ve Literatürü Tarihi”, *Tarih Okulu*, Sayı X, 2019, s. 1-37.
- Baharçipek, Abdülkadir. “Yeni Dünya Düzeni: Barış ve İşbirliği mi, Çatışma ve Düzensizlik mi?”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, 2016, s. 101-105.
- Balcı, Sezai. “Osmanlı Devleti’nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi”, *Ankara Üniversitesi DTCTF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 27 (44), 2018, s. 77-98.
- Başaran, Türker. *Yükseköğretimde Planlama*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, 2017.
- Benedict, Nyame. *Dünyanın Akademik Gidişatı: Eksen ve Çıkmazlar*, İstanbul: YKY-Yapı Kredi Yayınları, No 1713, 2018.
- Bozan, Mahmut. “Türkiye’nin Üniversite Gerçeđi ve Bir Öneri”, *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 19, 2019, s. 19-38.
- Çelik, Hilal ve Ekşi, Halil. “Söylem Analizi”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 27, Sayı 27, 2018, s. 99-117.
- Çevik, Mustafa. “Batılı Ülkelere Öğrenci Göndererek Bir Medeniyet Kurulabilir mi?”, *Eğitime Bakış Eğitim ve Bilim Araştırma Dergisi*, Yıl 11, Sayı 34, 2019, s. 65-68.

Türkiye’de Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Gerekçelerinin İncelenmesi

Deniz, Muzaffer. “Üstünlerin Eğitiminin Tarihçesi Dünyadan Örnekler ve Enderun Mektebi”, *ISHE 2014-3.Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya Üniversitesi, 2020, s. 152-160.

Döğeroğlu, Tuncay. *Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Olarak Uluslararasılaşma, Yükseköğretim Kalite Kurulu*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 2020.

Ergün, Mustafa. “Türk Eğitiminin Batılılaşmasını Belirleyen Dinamikler”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.VI, S.17, 2019, s. 435-457.

Gümrükçü, Harun. *Bologna Süreci’nin Tarihi Gelişimi ve Bologna Toplantılarında Alınan Kararların Analizleri, Bologna Süreci ve Türkiye Avrupa: Yükseköğretim Alanının Gerçekleştirilmesi*, Ed. Harun Gümrükçü, Heinrich Epskamp, Hüseyin Gül Sibel Karakelle ve Martin Hover, Ankara: Yorum Yayın, 2014.

Hoştut, Sibel. “Türk Üniversitelerin Paydaş Analizi”, *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, Cilt 5, Sayı 3, 2018, s. 187-200.

İlkay, M. Sıtkı ve Varinli, İnci. “Kalite Yönetim Sistemi: Dünya, Avrupa ve Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 25, Temmuz - Aralık 2015, s. 1-19.

Kırpık, Güray. “Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Tarihi Meseleleri”, *Eğitime Bakış Eğitim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 11 (34), 2015, s. 11-20.

Hover, Martin. “Dünyada Yükseköğretime Yabancı Bilim Adamlarının Katkıları”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 2016, s. 14-19.

Özcan, Mehmet. “Avrupa Birliği’nin Üniversite Politikasına Eleştirel Bir Bakış”, *Eğitime Bakış*, 12 (36), 2016, s. 4-8.

Özoğlu, Murat, Gür, Bekir S. ve Coşkun, İpek. *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, Ankara: SETA Yayınları, 2019.

Şimşek, Bahattin ve Bakır, Sıddık. “Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Atatürk Üniversitesinin Uluslararasılaşma Süreci”, *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 55, 2016, s. 509-542.

Yıldız, Sıtkı ve Yöntem, Erdem. “Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarından Yararlanan

Öğrencilerin Kültürel Etkileşim Bağlamındaki Düşünceleri”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 2017, s. 47-60.

YÖK. *Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022*, Ankara: 2018.

YÖK. *Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu 2020-2021*, Ankara: 2021.

Yüksel, Cenk Arsun, Bilgen, İlknur ve Yaşbay Kobal, Hava. “Yükseköğretim Kurumlarında Uluslararasılaşma Süreci: Kuramsal Bir Derleme”, *İnsan ve Topluluk Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 7, Sayı 3, 2018, s. 1582-1591.